

Respons

Afghanistan: Omsorg i storfamilien for barn uten foreldre og barn født utenfor ekteskap. Forhold til alder og når man anses som voksen.

Problemstilling/spørsmål:

- Situasjonen for barn uten foreldre/far.
- Situasjonen for barn født utenfor ekteskap.
- Når ansees man som voksen i Afghanistan.

Barn uten foreldre/far

Pga. svært vanskelige humanitære forhold og gjentatte krigshandlinger vokser mange barn i Afghanistan opp uten en far eller uten begge foreldrene. Anslagsvis finnes ca. 1,6 millioner enker og farløse barn i landet (Library of Congress 2008, s. 8).

I utgangspunktet består et afghansk hushold/storfamilie av mor/far, deres gifte sønner med koner og barn og egne ugifte barn. Når en far dør vil det normale være at hans kone og barn tas vare på av storfamilien på farssiden. Ofte vil en mannlig slektning, vanligvis en bror av faren, gifte seg med enken og ta til seg hennes barn (Smith 2009, s. 54). Ved enkelte tilfeller kan enken giftes bort til en ny mann utenfor familien, men da vil normalt hennes barn bli igjen i storfamilien og ikke bli med moren over i en ny familie.

Vold i familien er svært vanlig i Afghanistan, spesielt mot kvinner og barn. Fysisk avstraffelse som en del av barneoppdragelsen er vanlig og akseptert, og utføres av både kvinner og menn (Smith 2008). Vold mot kvinner fra ektemenn, brødre, fedre og andre er videre et svært omfattende problem på generelt grunnlag (Amnesty 2005, s. 3).

Generelt mener Landinfo at det kan legges til grunn at både enker og barn som blir innlemmet i avdøde ektemenns/fedres familie i utgangspunktet vil være nederst i hierarkiet innenfor familien. I en situasjon med et meget høyt voldsnivå innenfor den private sfære, begrensede ressurser og strikte religiøse/kulturelle rammebetingelser, er det overveiende sannsynlig at tilbakeførte kvinner og småbarn ikke bare vil stå nederst på rangstigen i forhold til tilgang til ressurser og "rettigheter", de vil også med stor grad av sannsynlighet - i større grad enn øvrige

Respons Afghanistan: Omsorg i storfamilien for barn uten foreldre og barn født utenfor ekteskap. Forhold til alder og når man anses som voksen

familiemedlemmer - kunne bli eksponert for både urimelige mentale/fysiske sanksjoner og reaksjoner og/eller overgrep. Tilbakeførte barn og kvinner vil med andre ord generelt være en sårbar gruppe innenfor en lukket sfære preget av høyt omfang av overgrep og hvor det ikke eksisterer etablerte samfunnsinstitusjoner som yter bistand til ofre.

Imidlertid nyanseres dette bildet av hvorvidt enken og barna kan være til nytte for familien. Dersom en person kan være til nytte vil status og anseelse øke. En enke med små barn er ofte til byrde, men en enke med store barn kan være en ressurs. Unge jenter kan giftes bort og slik bringe penger inn i familien, gutter med utdanning, gode jobbmuligheter osv. er på samme måte en ressurs. Personer som er en ressurs for familien vil bli tatt godt vare på (Hansen, e-post 24. oktober).

Barn født utenfor ekteskap

Barn født utenfor ekteskap forekommer svært sjeldent. Graviditeter utenfor ekteskap vil vanligvis håndteres i forhold til kvinnen som er gravid – enten ved hjemmeabort eller at paret gifter seg så fort som mulig¹. I enkelte tilfeller kan drap på jenta også skje som følge av at hun har brakt skam over familien sin. Det er ikke vanlig at kjærestepar får være sammen før de er gift og graviditeter utenfor ekteskap skyldes derfor som oftest voldtekter. Ved voldtekt kan jenta bli tvunget til å gifte seg med voldtektsmannen.

Dersom familien først aksepterer at barnet blir født, vil det vanligvis, av foreldrene selv og øvrig familie, bli behandlet som et vanlig barn på linje med ektefødte barn. Det innebærer skam for familien å behandle barnet dårlig og hele tiden minne alle på at barnet opprinnelig er uekte. Dersom barnet senere blir foreldre- eller farløst, kan man imidlertid ikke utelukke at problemstillingen kommer opp igjen, gitt at farløse barn er nederst på rangstigen internt i familien (samtale med Hansen, 19. oktober 2009).

Når ansees man som voksen i Afghanistan

Afghanere har ikke samme fokus på egen alder og fødselsdato som i vestlig kultur, men normalt vil foreldrene og vedkommende selv ha en formening om omtrentlig alder. F.eks. vil foreldrene ha en formening om når barnet er i skolealder. Oppfatning av alder vil også avhenge av hvordan barnets modenhet vurderes.

Dersom vedkommende har en tazkera (id-dokument) vil fødselsår fremkomme her, men en tazkera er ofte utstedt på grunnlag av de opplysninger som foreldrene, andre slektninger eller vedkommende selv oppgir (med vitners nærvær), normalt til det lokale landbyrådet. Mange tazkeraer utstedes ikke umiddelbart etter barnets fødsel, men ofte etter flere år.

Det er ikke mulig å gi en fast aldersangivelse på når man ansees som voksen i Afghanistan. Man er mer opptatt av fysisk og psykisk modenhet, enn av faktisk alder. Eksempelvis anfører Taliban i sin regelbok "Layeha" at man ikke skal rekruttere gutter uten hårvekst i ansiktet (Die Weltwoche 2006). Det finnes ingen markeringer av overgangen fra barn til voksen i

¹ Graviditeter annonseres vanligvis ikke i eller utenfor familien. Det er heller ikke vanlig å ha nøyaktig regning med hvor langt svangerskapet har kommet, slik at de færreste vil ha fokus på om et barn blir født 3-4 måneder "for tidlig" i forhold til når ekteskapet ble inngått.

afghansk kultur, uavhengig av etnisk tilhørighet². Jenter ansees som voksne tidligere enn gutter og vanligvis når de er gift og har egne barn, selv om 60 % av alle jenter i Afghanistan giftes bort før de fyller 16 år. Eldste sønn blir fortere voksen enn yngre brødre på grunn av økt ansvarsmengde osv. Psykisk modenhet testes som regel i forbindelse med skole og arbeid (Hansen, foredrag 1. juli 2009; e-post 24. oktober 2009).

En respons er et svar på konkrete spørsmål og problemstillinger som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo. Responser er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema eller et spørsmål, men skal gi svar på de konkrete spørsmålene som er stilt, og ellers inneholde det som til enhver tid trengs av bakgrunnsinformasjon.

Skriftlige kilder

- Amnesty International (2005, 29. mai). *Afghanistan: Women still under Attack – A systematic failure to protect*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <http://www.amnesty.org/en/library/info/ASA11/007/2005> [lastet ned 27. oktober 2009]
- Library of Congress (2008, august). *Country Profile: Afghanistan, August 2008*. Washington, DC: Library of Congress. Tilgjengelig fra <http://memory.loc.gov/frd/cs/profiles/Afghanistan.pdf> [lastet ned 27. oktober 2009]
- Smith, Deborah (2008, februar). *Love, fear and Discipline: Everyday violence toward children in Afghan families*. Kabul: Afghanistan Research and Evaluation Unit. Tilgjengelig fra http://www.areu.org.af/index.php?option=com_docman&Itemid=26&task=doc_download&gid=563 [lastet ned 27. oktober 2009]
- Smith, Deborah (2009, februar). *Decisions, Desires and Diversity: Marriage Practices in Afghanistan*. Kabul: Afghanistan Research and Evaluation Unit. Tilgjengelig fra http://www.areu.org.af/index.php?option=com_docman&Itemid=26&task=doc_download&gid=631 [lastet ned 27. oktober 2009]
- Die Weltwoche (2006, 29. november). A new layeha for the Mujahideen. *Die Weltwoche*. Tilgjengelig via [signandsight.com](http://www.signandsight.com/features/1071.html) [lastet ned 16. september 2009]

Muntlige kilder

- Hansen, Dag Ottar Leithe, Hansen Cultural Consulting, www.hansenc.no. Foredrag 1. juli 2009.
- Hansen, Dag Ottar Leithe, Hansen Cultural Consulting, www.hansenc.no. Samtale 19. oktober 2009.

² I praksis vil ofte inngåelse av ekteskap bli en markering av at man også er voksen, men særlig for gutter og menn kan man ansees som voksne uten å være gift.

- Hansen, Dag Ottar Leithe, Hansen Cultural Consulting, www.hansence.no. E-post 24. oktober 2009.

© Landinfo 2009

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Respons Afghanistan: Omsorg i storfamilien for barn uten foreldre og barn født utenfor ekteskap. Forhold til alder og når man anses som voksen